

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมด จะพบว่าพรรคประชาธิปัตย์นอกจากจะมีประวัติความเป็นมาอันยาวนานควบคู่กับการเมืองไทยแล้ว การที่สามารถยืนหยัดมาจนย่างเข้าขวบปีที่ 61 ได้นั้น ไม่ได้มาเพราะโชคช่วยหรือเพราะตัวบุคคลเพียงคนใดคนหนึ่ง แต่มาจากความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์เอง หากเราจะนำเอาแนวคิดเรื่องพรรคการเมือง ของ Joseph La Palombara และ Myron Weiner มาพิจารณา ก็จะเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์อยู่ในฐานะที่ใกล้เคียงกับการเป็นพรรคการเมืองตามแนวคิดดังกล่าวมากที่สุดเมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่นๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้ กล่าวคือ

1. พรรคประชาธิปัตย์สามารถยืนหยัดอย่างมั่นคงอยู่ได้มาตลอดระยะเวลา 60 ปี นับจากวันที่ก่อตั้งพรรค แม้ว่ากลุ่มผู้นำเก่า ๆ จะล้มหายตายจากไปตามกาลเวลา ก็ไม่อาจทำให้พรรคต้องม้วนเขี้ยวไปดังเช่นผู้นำ จริงอยู่ว่าในการก่อตั้งพรรคจะต้องอาศัยบารมีของนายควง อภัยวงศ์ และกลุ่มนักการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในขณะนั้น แต่เมื่อนักการเมืองรุ่นบุกเบิกเหล่านั้นมีอันต้องยุติบทบาทของตนเอง ความเป็นพรรคประชาธิปัตย์ก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป และสืบต่ออุดมการณ์ของพรรคที่ให้ไว้เมื่อวันก่อตั้งพรรคมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการเปลี่ยนหัวหน้าพรรคมาแล้ว 7 คน เลขาธิการพรรคอีก 14 คน¹

2. พรรคประชาธิปัตย์มีการขยายสาขาพรรคกระจายอย่างต่อเนื่อง แม้อาจจะดูไม่มากนัก แต่เมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่น ๆ พรรคประชาธิปัตย์ยังนับว่ามีสาขาพรรคการเมืองมากที่สุด คือ 193 สาขา ทำให้พรรคมีฐานการเมืองที่เข้มแข็งพอสมควร ที่สำคัญคือ การมีฐานการเมืองที่เข้มแข็งนี้ ย่อมเป็นการยากที่พรรคการเมืองอื่นจะสามารถเข้ามาสอดแทรกหรือแย่งชิงพื้นที่ไปจากพรรคประชาธิปัตย์ได้

¹ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กรกฎาคม 2549

3. กลุ่มแกนนำของพรรคประชาธิปัตย์ มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะอาสาเข้ามาเพื่อผลักดันแนวนโยบายของตนด้วยการทำหน้าที่รัฐบาลบริหารประเทศ และยังเปิดกว้างสำหรับความคิดเห็นของประชาชน เพื่อใช้ประกอบการร่างนโยบายของพรรค หากไม่สามารถทำหน้าที่บริหารประเทศได้ พรรคประชาธิปัตย์ก็มีความพร้อมและสามารถทำหน้าที่ในบทบาทของฝ่ายค้าน เพื่อตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติได้อย่างค่อนข้างเป็นที่ประทับใจของประชาชน

4. พรรคประชาธิปัตย์มีความพยายามหาคะแนนนิยมเมื่อมีการเลือกตั้ง และหาความสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปเมื่อไม่มีการเลือกตั้ง ด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดสัมมนาอภิปรายทางการเมือง จัดกิจกรรมเพื่อหาเงินทุนเข้าพรรค ก่อตั้งกลุ่มยุวชนประชาธิปัตย์ เพื่อขยายแนวความคิด อุดมการณ์ของพรรคไปยังเยาวชน ตลอดจนให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเมือง ชี้แจงมุมปัญหาต่าง ๆ แก่ประชาชนผ่านทางสื่อมวลชนเป็นระยะ ๆ รวมทั้งเสนอแนวนโยบายให้ประชาชนเลือกเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ที่ไม่พอใจแนวนโยบายที่รัฐบาลกำลังดำเนินการอยู่

ความเป็นสถาบันทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ได้ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ประชาชน โดยเฉพาะในแง่ที่มองกันว่า พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่มีความมั่นคง ไม่ยึดติดหรือให้ความสำคัญกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งมากเกินไป การดำเนินการใด ๆ ในนามพรรคจะต้องผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารพรรค ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มีความหลากหลายทั้งด้านวัยวุฒิ คุณวุฒิ รวมทั้งมาจากทุกภูมิภาคของประเทศ ซึ่งแน่นอนว่า การที่ฐานความนิยมส่วนใหญ่ของพรรคประชาธิปัตย์มาจากภาคใต้ แนวนโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาจึงย่อมต้องสะท้อนมาจากความต้องการของคนใต้มากกว่าภาคอื่น ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพพจน์ของพรรคประชาธิปัตย์เอง ที่มักจะถูกสังคมนิยมว่าเป็นพรรคของคนใต้บ้าง เป็นกลุ่มสะตอสามัคคีบ้าง แม้ในปัจจุบัน ภาพพจน์ดังกล่าวจะลดน้อยถอยลง เนื่องจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคคนปัจจุบันได้ถูกเปลี่ยนมือมาสู่นักการเมืองรุ่นใหม่ที่มีภาพของชนชั้นกลางในเมืองหลวง คือ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ แต่ก็ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ด้วยสัดส่วนของ ส.ส. จากภาคใต้ที่พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกเข้าสู่สภา จากการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุด (6 มกราคม พ.ศ. 2548) ซึ่งนับว่าเป็นผลการเลือกตั้งครั้งประวัติศาสตร์ของพรรคประชาธิปัตย์ในภาคใต้ เนื่องจากสามารถกวาดคะแนนเสียงในภาคใต้มาได้ถึง 52 ที่นั่ง จากทั้งหมด 54 ที่นั่ง รวมทั้งพื้นที่ที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่สามารถเจาะเข้าไปได้มานับสิบปีแล้ว อย่างในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งผูกขาดโดยนักการเมืองกลุ่มवादะห์มา

เป็นเวลานาน ก็ยังคงทำให้ภาพของพรรคคนได้ไม่อาจลบเลือนไปจากความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ได้

จากการศึกษาที่ผ่านมาทั้งหมด นำมาซึ่งคำตอบบางประการที่คนจำนวนไม่น้อยมักตั้งคำถามว่า เหตุใดคนได้จึงเลือกแต่พรรคประชาธิปัตย์? ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้สามารถตอบคำถามดังกล่าวได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ด้วยบุคลิกภาพ วัฒนธรรม ทักษะคติ ความเชื่อ อันมีลักษณะพิเศษบางประการของคนได้ที่แตกต่างไปจากคนในภาคอื่น ๆ นั้น สอดคล้องกับการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งบทบาทการทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรของพรรค ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งเป็นรัฐบาลบริหารประเทศ หรือจะเป็นฝ่ายค้านคอยทำหน้าที่ตรวจสอบ ถ่วงดุล รวมทั้งเปิดโปงความไม่ชอบมาพากลของฝ่ายบริหาร ล้วนสอดรับกับบุคลิกภาพและลักษณะนิสัยที่เป็นลักษณะเฉพาะของคนได้ สิ่งสำคัญที่ตามมาก็คือ พรรคประชาธิปัตย์ก็รับรู้ถึงข้อนี้ และได้มีกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมืองเพื่อยึดโยง ตลอดจนอ้างไว้ซึ่งความซื่อสัตย์จงรักภักดีที่คนได้มีต่อพรรค อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สามารถสร้างฐานเสียงที่มั่นคงจนยากที่ใครจะสามารถโค่นล้มได้ในปัจจุบัน

แต่ในโลกปัจจุบัน สภาวะการแข่งขันทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งการเมืองมีความเข้มข้นมากขึ้น การพอใจจะเป็นเพียงตัวแทนของภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่งนั้น คงไม่สามารถที่จะก้าวไปยืนแถวหน้าของระบอบการเมืองไทยที่มีความเป็นสากลมากกว่าในอดีตได้ ดังนั้น พรรคประชาธิปัตย์จึงต้องเร่งสร้างฐานคะแนนเสียงออกไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ โดยยังมีฐานความนิยมทางภาคใต้เป็นตัวต้นแบบที่สำคัญ โดยการใช้จ่ายแข่งที่พรรคประชาธิปัตย์มีเหนือพรรคการเมืองอื่น ๆ ในปัจจุบัน ได้แก่

1. การเป็นพรรคการเมืองเก่าแก่ที่สุดของประเทศ ได้รับการยอมรับว่าเป็น “สถาบันทางการเมือง”
2. การเป็นพรรคการเมืองที่มีบุคลากรที่มีคุณภาพมากมาย มีความหลากหลายทั้งด้าน วัยวุฒิ คุณวุฒิ และอาชีพ เช่น นักธุรกิจ นักการเงินการธนาคาร นักกฎหมาย นักวิชาการ ฯลฯ ซึ่งไม่ด้อยไปกว่าพรรคการเมืองอื่น
3. การเป็นพรรคการเมืองที่มีความมั่นคงสูง ในขณะที่พรรคการเมืองคู่แข่งอื่นที่ก่อกำเนิดมาในรุ่นเดียวกัน ต่างก็ล้มหายตายจากไปจากระบบการเมืองไทยแล้ว พรรคที่มีอายุใกล้เคียงกับ

พรรคประชาธิปัตย์มากที่สุด คือ พรรคชาติไทย กลับมีอายุเพียงครึ่งหนึ่งของพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้น

4. เป็นพรรคที่มีประสบการณ์ทางการเมืองสูง ผ่านห้วงเวลาที่ตกต่ำและผ่านจุดที่สูงสุดมาแล้ว รู้ว่าจะจัดการกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

5. เป็นพรรคที่มีสาขาพรรคกระจายอยู่ทั่วประเทศมากกว่าพรรคการเมืองอื่นๆ เป็นฐานสำคัญสำหรับการสร้างพรรคมวลชน อันเป็นการสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับพรรคในอนาคต

ภาพพจน์ของพรรคประชาธิปัตย์ในอดีตที่ผ่านมา บางอย่างเป็นสิ่งที่สังคมปัจจุบันไม่ยอมรับ เช่น ภาพของพรรคที่ยังคงวนเวียนอยู่กับการสร้างวาทศิลป์เชือดเฉือนคู่แข่งทางการเมือง เป็นนักพูดมากกว่านักปฏิบัติ คุณเป็นคนหัวโบราณ ไม่หมุ่นไปตามกระแสสังคม ยึดติดกับความคิดเก่า ๆ และระเบียบขั้นตอน และรักพวกพ้องจนเกินไป ฯลฯ เหล่านี้ ล้วนเป็นสิ่งที่คนรุ่นใหม่ปฏิเสธ อันเป็นกุญแจสำคัญที่พรรคการเมืองฝ่ายตรงข้ามใช้เป็นกลยุทธ์ในการหาเสียง จนสามารถกำชัยชนะได้ในกาเลือกตั้งที่ผ่านมา

แต่ในอนาคตที่จะถึงนี้ พรรคประชาธิปัตย์ก็มีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้น สืบเนื่องจากการที่นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกพรรคให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์คนที่เจ็ด ด้วยภาพของนายอภิสิทธิ์ เป็นภาพของคนหนุ่มรุ่นใหม่ เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทยด้วยวัยหนุ่มที่สุด คือมีอายุขณะเข้ารับตำแหน่งเพียง 40 ปี มีบุคลิกของการเป็นนักการเมืองที่ดี มีการศึกษาสูง มีครอบครัวที่เพียบพร้อมสมบูรณ์แบบ มีความมุ่งมั่นและตั้งใจที่จะเล่นการเมืองมานาน² บวกกับการพูดจาที่ฉลาดหลักแหลม และหน้าตาหล่อ

² บทสัมภาษณ์นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, นิตยสารสารคดี ฉบับที่ 217 ปีที่ 19 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2546 ต่อคำถามที่ว่าทำไมจึงเลือกเข้าพรรคประชาธิปัตย์ คำตอบที่กลับมาคือ “ผมตามการเมืองมาตั้งแต่ปี 2518-2519 มองเห็นว่าพรรคประชาธิปัตย์มีอุดมการณ์พื้นฐานเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย เพื่อความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งตรงกับความรู้สึกนึกคิดของเรา ที่สำคัญกว่านั้น ผมมองเห็นว่าพรรคนี้เป็นพรรคที่ไม่มีบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นเจ้าของ ฉะนั้นจึงมีความเชื่อว่า ถ้าพรรคให้โอกาสมาเป็นสมาชิก เป็น ส.ส. ของพรรคแล้ว เราจะมิสิทธิ์มิเสียเต็มที่ เพราะภายในพรรคเป็นองค์กรที่มีความเป็นประชาธิปไตย มีลักษณะของความเป็นสถาบัน... ผมมองดูว่าคนที่มีความตั้งใจจะมีอาชีพเป็นนักการเมือง พรรคการเมืองที่มีให้เลือก ผมมองว่ามีประชาธิปัตย์พรรคเดียว จนถึงทุกวันนี้ก็ยังเป็นอย่างนั้นอยู่...”

เหล่า ซึ่งแน่นอนว่า ภาพเหล่านี้มีส่วนช่วยลดทอนภาพพจน์เก่า ๆ ของพรรคประชาธิปัตย์ลงไป ได้มากอย่างไม่ต้องสงสัย

แต่อย่างไรก็ตาม นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ก็ยังคงต้องมึนกับการเมืองรุ่นเก่าจนเวทีเพื่อช่วยประคับประคองพรรคภายหลังการปรับโครงสร้างพรรคครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2548 เป็นการผสมผสานระหว่างคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ของพรรค (โปรดดูภาคผนวก จ และ ภาคผนวก ข) เช่น การมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ สมาชิกกลุ่มอาวุโสของพรรคเป็นเลขาธิการพรรค มีนายไตรรงค์ สุวรรณคีรี เป็นรองหัวหน้าพรรคที่มีอาวุโสทางการเมืองมากที่สุด และมีนายชวน หลีกภัย ทำหน้าที่ประธานสภาที่ปรึกษาพรรค ในขณะที่นักการเมืองรุ่นใหม่อีกก็ได้รับโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการของพรรค เช่น นายกรณ์ จาติกวณิช ม.ล.อภิเมงคกุล โสณกุล หรือ ดร.เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ เป็นต้น ซึ่งช่วยดึงให้ภาพของพรรคประชาธิปัตย์มีความเป็นสากลขึ้นมา เทียบเคียงกับพรรคคู่แข่งได้ในอนาคต

พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่เก่าแก่ที่สุดของประเทศไทย ได้รับการยอมรับในระดับที่เป็นสถาบันทางการเมือง อุดมการณ์พรรคนับตั้งแต่วันเริ่มก่อตั้งพรรคเมื่อกว่า 60 ปีก่อน ยังคงได้รับการสืบสานต่อมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะผ่านหัวหน้าพรรคมากี่ท่าน ผ่านรัฐธรรมนูญมากี่ฉบับ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวมานับครั้งไม่ถ้วน แต่พรรคก็ยังสามารถดำรงความเป็นสถาบันอยู่ได้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์สามารถยืนหยัดอยู่บนเวทีการเมืองไทยได้จนถึงปัจจุบัน มาจากฐานความนิยมอันเหนียวแน่นและซื่อสัตย์จากประชาชนในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ ด้วยการตอบคำถามถึงความเลื่อมใสนิยมพรรคประชาธิปัตย์ในพื้นที่ภาคใต้ แต่โจทย์ที่พรรคประชาธิปัตย์จะต้องขบคิดต่อไปก็คือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถครองใจคนไทยในภูมิภาคอื่น ๆ ได้เหมือนดังที่ครองใจคนใต้มานานหลายสิบปี ซึ่งหากทำได้ดังนั้นแล้ว พรรคประชาธิปัตย์ก็จะคงความเป็นสถาบันทางการเมืองที่มั่นคงและยืนหยัดอยู่คู่การเมืองไทยต่อไปในอนาคต.